

Norvegijos savivaldos sistema – apskritys

Dr. Saulius NEFAS

Mykolo Romerio universitetas,

Alvydas VARANIS

Druskininkų savivaldybės Viečiūnų seniūnas

Be vietos savivaldos, demokratinėse valstybėse egzistuoja ir regioninė savivalda. Vakarų demokratinėse valstybėse žmonės diskutuoja ne dėl jos reikalingumo, o dėl to, ką daryti, kad jų vykdomas valdymas būtų kuo geresnis. Gaila, bet per Nepriklausomybės dvidešimtmetį Lietuvoje nesugebėjome įgyvendinti regioninės savivaldos, ir dabar, vieniems politikams tyliai pritariant, o kitiems pompastiškai džiūgaujant, panaikinome apskričių viršininkų administracijas, taip ir neatsakę į pagrindinį klausimą – kuo valdymas taps veiksmingesnis.

Šiuo straipsniu tęsiame ciklą pasakojimų apie Norvegijos savivaldą, su kuria susipažinti turėjo galimybę Lietuvos savivaldybių merai, administracijos vadovai ir darbuotojai, seniūnai vizitų metu, kurie vyko Kauno technologijos universiteto Savivaldos mokymo centrui įgyvendinant „Norway grants“ paprojektą.

Kam reikalingos apskritys?

Apskrities tikslas Norvegijoje yra teikti paslaugas, kurios išeina iš savivaldybės ribų, ir megzti partnerystę tarp savivaldybių (tai vienas esminių demokratinės valdymo kultūros komponentų). Rinkimai į apskričių tarybas vyksta kas ketveri metai kartu su rinkimais į savivaldybės tarybą ir vyksta pagal partijų sąrašus. Tas pats asmuo gali būti renkamas į abi tarybas, nes apskritys neatlieka savivaldybės priežiūros funkcijų, o iš atitinkamų

savivaldybės administracijos padalinių gali gauti tik informaciją.

Štai, pavyzdžiui, Ostfoldo apskrities pavaldume veikia 11 vidurinių mokyklų, 22 stomatologijos kabinetai, biblioteka, teatras, kultūros centras, viešasis transportas (keliai, geležinkeliai, greitkeliai, oro uostas).

Norvegijos apskritys pastaruoju metu daug dėmesio skiria naujovėms, nes sutelkus didesnius žmonių išteklius (savivaldybių ir apskrities darbuotojai) šioje svarbioje srityje galima pasiekti geresnių rezultatų. Apskrities tarybos nario Rune Frederiksono teigimu, Ostfoldo apskrityje yra daug pramonės įmonių, bet mažai žmonių, turinčių aukštąjį išsilavinimą. Todėl apskritis daro projektus, kad apskrities gyventojai siektų aukštojo mokslo. Konsultuojamasi, kokių kompetencijų iš būsimųjų darbuotojų reikia ir reikės.

Dar jie skatina apskrities įmonių tinklų kūrimą, nuolat klausia įmonių (daromi tyrimai, kuriuos finansuoja apskritis), kuo jie gali padėti. Yra tokių projektų, kur net nuo darželio skatinamas vaikų verslumas.

Apskričių darbuotojai įmonėms ieško partnerių kitose šalyse.

Apskritys ne valdo, o geba koordinuoti

Šioje apskrityje jau keleri metai vykdoma sveikos visuomenės (ne sveikatos) programa. Prieš 10–15 metų buvo nustatyta, kad jų apskrityje daugiausia alkoholikų ir narkomanų. Pradėjo nuo sutarimo, kad visos apskrities savivaldybės bendradarbiaus pradėtų galvoti apie būdus, kaip

sustabdyti alkoholizmo ir narkomanijos plitimą. Nors tai nėra apskrities funkcija, bet savivaldybėms sutikus apskritis tapo šios veiklos koordinatorė. Priemonės, dėl kurių sutarė savivaldybės, nėra kažkuo ypatingos, bet gana veiksmingos. Galioja apribojimai jaunimui vėlai vakare būti gatvėje. Yra toks požiūris, kad darbo dienomis nėra reikalo būti gatvėje, turi būti namuose. Todėl dabar reikia priminti tai pamiršusiems arba nežinantiems. Savaitgaliais kas kita. Vyksta vakarėliai, galima būti ilgiau. Tačiau policininkai, savivaldybių vaikų teisių tarybos atstovai, jaunimo reikalų vadybininkas su savanoriais patuliuoja gatvėse. Diskotekose jie tikrina, ar neįvartojami narkotikai, alkoholis.

Daug dėmesio skiriama jaunimo užimtumui, ypač kultūriniam gyvenimui. Apskritis skatina kultūrinį gyvenimą (finansais), bet ji nėra klubų, teatrų ar orkestrų steigėja.

Pamąstymai

Daugeliui lietuvių delegacijos narių rūpėjo, ar nėra tarp savivaldybių ir apskričių konfliktų. Paklaustas Rune Frederiksonas daug negalvojęs įtikinamai atsakė: 99 proc. problemų išsprendžiama dialogu ir tik likęs 1 proc. atiduodamas spresti centrinei valdžiai. Daugiausia nesutarimų būna dėl teritorijų planavimo arba dėl gamtos apsaugos. Pavyzdžiui, yra upė, kurioje yra vėžiagyvių. Vienoje upės pusėje vėžiagyviai sunkiai serga, todėl juos reikia išnaikinti, o kitoje upės pusėje kita savivaldybė, kur jie įtraukti į raudonąją knygą. Susitarti kol kas nepavyko! □

Jaunimas tiesia paramos ranką

Aurelija BANIULAITIENĖ

Marijampolės miesto solidarūs jaunimas imasi iniciatyvos pagelbėti nepriteklių kamuojamoms šeimoms išruošti vaikus į mokyklas.

Rugpjūčio pabaigoje Marijampolėje esančiose prekybos tinklo MAXIMA parduotuvėse antrus metus iš eilės pirkėjams siūloma dalyvauti socialinėje akcijoje „Aš būsiu pirmūnas!“. Akcijos dienomis jaunimo organizacijų savanoriai renka dosnius pirkėjų paaugotas mokyklinės prekes, kurias vėliau padedant seniūnams ir socialiniams darbuotojams išdalys vaikams iš sunkiai besiverčiančių šeimų.

Savivaldybės jaunimo reikalų tarybos pirmininkas Karolis Podolskis pasakojo, kad šiemet stengiasi išplėsti aukotojų ratą – įtraukti verslo įmones, visuomenines organizacijas, Marijampolėje žinomus žmones.

Kaip pasakojo vienas iš akcijos dalyvių, neseniai įsikūrusios

asociacijos „Neribotų galimybių fondas“ prezidentas Aivaras Naujalis, pernai pirmą kartą rengiant akciją nesitikėta tokio visuomenės susidomėjimo ir palaikymo – per vieną savaitę buvo surinkta mokyklinių prekių beveik už 10 tūkst. Lt. Visos surinktos prekės seniūnams ir socialiniams darbuotojams padedant buvo išdalytos 65 savivaldybės šeimoms. Graži iniciatyva iš Sūduvos išplito į sostinę – ten pernai buvo suakota mokyklinių prekių už 30 tūkst. Lt.

Kad šis jaunimo sumanymas kilnus ir atsidaro laiku, patvirtino Marijampolės savivaldybės Socialinių reikalų departamento Socialinės paramos skyriaus vedėja Vida Bružinskaitė. Pernai metų pradžioje socialines pašalpas gavo beveik 500 savivaldybės šeimų, o šiemet tuo pačiu metu – apie 1,9 tūkst. šeimų. Nuolat didėja paramos produktais prašančių šeimų skaičius – rugpjūčio 1 d. prašymus gauti produktų pateikusios 926 šeimos. □